

PLEASE NOTE! THIS IS PARALLEL PUBLISHED VERSION /
SELF-ARCHIVED VERSION OF THE OF THE ORIGINAL ARTICLE

This is an electronic reprint of the original article.
This version *may* differ from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Aino Alaverdyan; Kaisa Malinen; Johanna Moilanen

Title: Palveluintegraatiolla parempia palveluita työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille vanhemmille

Version: kustantajan pdf

Please cite the original version:

Alaverdyan, A., Malinen, K. & Moilanen, J. (2018). Palveluintegraatiolla parempia palveluita työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille vanhemmille. *Nuorisotutkimus* 36 (2), 67–74.

HUOM! TÄMÄ ON RINNAKKAISTALLENNE

Rinnakkaistallennettu versio *voi* erota alkuperäisestä julkaistusta sivunumeroiltaan ja ilmeeltään.

Tekijä(t): Aino Alaverdyan; Kaisa Malinen; Johanna Moilanen

Otsikko: Palveluintegraatiolla parempia palveluita työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille vanhemmille

Versio: kustantajan pdf

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Alaverdyan, A., Malinen, K. & Moilanen, J. (2018). Palveluintegraatiolla parempia palveluita työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille vanhemmille. *Nuorisotutkimus* 36 (2), 67–74.

Palveluintegraatiolla parempia palveluita työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella oleville nuorille vanhemmille

Aino Alaverdyan, Kaisa Malinen & Johanna Moilanen

Työhönpaluu perhevapaan jälkeen voi vanhemmista tuntua haastavalta etenkin, jos vanhemman aiempi työkokemus on vähäistä ja kotona vietetyt vuodet ovat venyneet. Yhden lapsen osalta ollaan kotona keskimäärin 1,5 vuotta. Pitkä poissaolo työelämästä vanhemmaksi tulon jälkeen on sidoksissa matalaan koulutustasoon. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014, 19–20.) Vuoden 2016 tilastojen mukaan 15–24-vuotiaita nuoria, jotka ovat työn, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella, oli noin kymmenen prosenttia koko vastaavasta ikäluokasta, joista noin joka kymmenes hoiti omia lapsiaan kotonaan (Suomen virallinen tilasto 2017).

Tämän puheenvuoron tavoitteena on nostaa esille työelämän, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella olevien nuorten aikuisten vaihtelevia elämäntilanteita, jotka vaikuttavat heidän tuen tarpeisiinsa sekä kuvata esimerkkejä palveluiden integraatiosta.

Nuorten vaihtelevat tilanteet

Työn, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella olevat nuoret eivät ole yhteneväinen ryhmä (Myrskylä 2011, 9; Mascherini & Ledermaier 2016, 6), vaan heidät tarpeensa vaihtelevat paljonkin eri elämäntilanteiden mukaan. Näille nuorille palveluita suunniteltaessa tulisikin ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon heidän erilaiset tarpeensa. Nuorisotyöttömyyttä selittäviä riskitekijäitä tai suojaavia tekijöitä on vaikea yksiselitteisesti nimetä (Hiilamo ym. 2017, 37), mutta yhteistä työttömänä oleville nuorille on usein alhainen koulutus, useimmin toisen asteen koulutus (Carcillo ym. 2015, 20–26). Työn, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella olevien nuorten keskuudessa on matala terveydentila (5 %) ja yksinhuoltajuus (3 %) verraten yleisempää kuin muilla ikäryhmän nuorilla (Carcillo ym. 2015, 11).

Maltalla tehdyn väestönlaskennan (2015) tulosten mukaan maltalaisten nuorten joukosta löydettiin *ydinryhmä* työn, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella olevista nuorista koostuen niistä henkilöistä, joilla ei ollut

selkeitä tulevaisuuden suunnitelmia koulutuksen tai työn suhteen. Heillä oli usein myös negatiivisia kokemuksia opiskelusta. Toisen ryhmän muodostivat *ajelehtivat nuoret*, jotka halusivat sitoutua johonkin koulutukseen tai työhön, mutta tarvitsisivat tukea tavoitteidensa saavuttamiseksi. Kolmanteen ryhmään kuuluivat *väliaikaiset* työn, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella olevat nuoret, jotka ottivat suunnitellun tauon opinnoista tai työelämästä, mutta joilla oli usein tulevaisuuden työ- ja koulutussuunnitelmat jo selvillä. (Ministry for Education and Employment 2015, 84–85; European commission 2016, 46–47.) *Perhevastuiden johdosta työttömissä* nuorissa oli sekä riskiryhmässä olevia nuoria että nuoria vanhempia, jotka vapaaehtoisesti olivat päättäneet vetäytyä työmarkkinoilta perhevapaalle (Eurofound 2016, 32).

Palveluintegraation avulla parempia palveluita

EU-maat hyväksyivät nuorisotakuun periaatteet viisi vuotta sitten (huhtikuussa 2013) tarkoituksena, että nuoret saavat laadukkaan tarjouksen työ-, jatkokoulutus-, oppisopimusta tai harjoittelupaikasta neljän kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta tai virallisen koulutuksen päättämisestä (Euroopan Unionin Neuvoston suositus 2013). Euroopan Komission (2016) nuorisotakuun arvioinnin perusteella positiivista edistystä on tapahtunut nuorten työllistymisessä, mutta edelleen kaivataan entistä tiiviimpää sisäistä koordinoitua kaikkien osanottajien toimesta, minkä katsotaan parantavan toiminnan tuloksellisuutta.

Eurooppalaiset nuorisotakuun mallit ja palvelut ovat aina sidottuja kyseiseen kontekstiin, joten ne eivät ole suoraan kopioitavissa kulttuurisesta kontekstista toiseen (OECD 2014a, 51). Niiden kautta voi kuitenkin saada hyvää peilauspintaa kansalliselle kehittämis-

työlle. Yhtenä keskeisenä kehittämissuuntana on eritasoinen palveluintegraatio. Palvelut voivat olla *vertikaalisesti integroituja* tuoden yhteen palvelukokonaisuuden eri tasot taaten palveluketjun saumattomuuden. Palvelut voivat olla myös *horisontaalisesti integroituja* kooten yhteen eri organisaatioiden palveluita ja niiden ammattilaisia tarjotakseen ratkaisuja erityisesti moninaisia haasteita omaaville asiakkaille. (OECD 2012, 4.)

Osana amerikkalaista työllisyystutkimusohjelmaa (1995–2001) testattiin vertikaalista palveluintegraatiota psykiatrian poliklinikalla, jossa tarjottiin avohuollon asiakkaille hoitajan tarjoaman ohjauksen ohella työvoimaneuvojan tarjoamaa valmennusta useita kertoja viikossa. Tutkimuksessa arvioitiin vuoden ajan noin 1270 asiakkaan työllistymistä. Koeryhmän jäsenet saivat terveyden ja työllisyyden integroitua ohjausta poliklinikalla, ja vertailuryhmän jäsenet saivat poliklinikan palveluista erillistä työllisyyspalvelua. Tuloksien perusteella koeryhmän jäsenet työllistyivät yli kaksi kertaa todennäköisemmin kilpailukykyisille työmarkkinoille sekä 1,5 kertaa suuremmalla todennäköisyydellä vähintään 40 tuntia viikoksi kuin vertailuryhmän jäsenet. Integroitua palvelua saaneet asiakkaat saavuttivat myös parempia työllisyystavoitteita kuin erillistä työllispalvelua saaneet asiakkaat. (Cook ym. 2005, 1948, 1955; Cook ym. 2008, 291.)

Vastaavanlaista vertikaalisen integraation ajatusta on hyödynnetty Keski-Suomessa ESR-rahoituksella Nuorten vanhempien suunta työuralle -hankkeessa (2015–2017) kehitetyssä SUUNTA-ryhmätoimintamallissa, jonka tavoitteena on tukea erityisesti alle 30-vuotiaiden työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella olevien nuorten vanhempien työ- ja toimintakykyä. SUUNTA-toimintamalli pohjautuu integratiiviseen lähestymistapaan yhdistäen vanhemmuuden ja työllisyyden tukemisen sekä monialaisten asiantuntijuuksien hyödyntämisen. (Moilanen ym. 2017, 9, 22.)

SUUNTA-ryhmät (4–8 osallistujaa) ovat koontuneet kerran viikossa kolmen tunnin ajan keskimäärin 18 kertaa. Osallistujille on toteutettu yksilölliset alku- ja loppuhaastattelut, joiden osana on täytetty hankkeen aikana kehitetty SUUNTA-mittari ryhmäläisten alku- ja lopputilanteen kartoittamiseksi sekä ryhmätoiminnan suunnittelemiseksi. SUUNTA-ryhmätoimintaan osallistuneiden vanhempien haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että nuoret vanhemmat ovat saaneet ryhmätoiminnasta tukea arkeensa ja vanhemmuuteensa, luoneet uusia ihmissuhteita, tunnistanee omia vahvuuksiaan ja saaneet tietoa koulutus- ja työmahdollisuuksista sekä selvyyttä omalle tulevaisuudelleen. (Nummi ym. 2017.)

Yhden luukun palveluperiaate on katsottu tehokkaaksi tavaksi tarjota erityisesti pitkäaikaistyöttömille nuorille räätälöityjä ja monialaisia palveluita (European Union 2016, 6). Tämänkaltaisesta toimintatavasta on Suomessa esimerkkinä Ohjaamo-malli. Yhden luukun periaatetta hyödynnettiin myös Vantaan kaupungin Petra-pilotissa (2010–2014), joka onnistuneesti edisti TE-hallinnon ja kunnan välisen yhteistyön rakentamista. Hanke teki yhteistyötä aktiivisesti työnantajien ja yritysten kanssa, mikä edisti yli tuhannen nuoren työllistymistä avoimille työmarkkinoille ilman palkkatukea. Pilotissa palveluohjaajan tapaamiset olivat säännöllisiä ja nuoren palveluohjaaja pysyi samana. (Petra-projekti N.d.) Saman työntekijän oleminen vastuussa nuoren palvelukokonaisuudesta on tärkeä osa luottamuksellisen asiakassuhteen syntymistä (Aaltonen ym. 2015, 130). Pelkästään organisatoriset yhden luukun järjestelyt eivät takaa palveluiden toimivuutta (Haikkola ym. 2017, 54), vaan nuoret kaipaavat henkilökohtaista kohtaamista.

Kroatiassa tarjotaan uraohjausta työllisyys- ja opetuspalveluiden koordinoimissa uraohjauskeskuksissa erityisesti kohdennet-

tuna eri asteen opiskelijoille sekä työttömille nuorille. Keskusten rahoitus ja palvelutarjonta pohjautuvat laajaan kumppanuusverkostoon mukaan lukien valtion, kuntien, järjestöjen, työnantajien, nuorisopalveluiden ja koulujen edustuksen. Uraohjauskeskuksissa tarjotaan nuorille erilaisia online-palveluita sekä yksilö- että ryhmäohjausta. Keskusten asiakkaista noin 96 % oli tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä saamiinsa palveluihin. (European Commission 2016, 27–28; Euroguidance 2017.)

Palveluohjaus integraation edistäjänä

Palveluintegraatio ei automaattisesti tarkoita asiakaslähtöisyyden lisääntymistä (Suominen 2010, 95), vaan se ennemminkin edellyttää eri toimijoilta palveluohjauksellista ja voimavara-suuntautunutta työtettä. Itävallassa otettiin käyttöön kolmiportainen nuorisokeskeinen valmennus syrjäytymisvaarassa oleville alle 25-vuotiaille nuorille. Valmennuksen kevyin muoto on alkuhaastattelu, jonka jälkeen edetään itse valmennukseen. Valmennuksen intensiivisempää muotoa edustaa yksilökohtainen palveluohjaus, joka kestää enintään vuoden, minkä aikana nuorelle tehdään suunnitelma työelämään siirtymisen tukemiseksi. Tutkimustulosten perusteella 98 % palvelun saaneista nuorista ajatteli positiivisesti suhteessa omiin kykyihinsä löytää oikea työpaikka sekä 85 % nuorista sai onnistuneita tuloksia valmennuksen myötä. (European Commission 2016, 42–43; Social Affairs Ministry 2017, 62).

Koulut mukana nuorten aktivoimisessa

Koulujen ja oppilaitosten katsotaan edustavan tärkeää nuorisotakuun ennaltaehkäisevää

tasoa, sillä ne edustavat matalan kynnyksen paikkoja ammattilaisille kohdata nuoria ja nuorille lähestyvä ammattilaisia. Iso-Britannian Walesissa on onnistuttu vähentämään työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäävien nuorten lukumäärää tehostamalla 16–18-vuotiaiden nuorten varhaista tunnistamista kouluissa muun muassa data-lähtöisin keinoin. Koulun ammattilaiset seuloivat riskiryhmässä olevat nuoret erilaisten yhteisesti määriteltyjen kriteerien avulla (mm. matala suoritustaso, heikko läsnäolo, päihde- ja alkoholin käyttö, raskaus tai nuori vanhempi) olemassa olevasta oppilastiedosta. Korkeimpaan riskiryhmään seulotut nuoret kontaktoidaan ja heille tarjotaan henkilökohtaista tukea ennen peruskoulun päättymistä, esimerkiksi lisäkoulutusta työllistymisen esteiden vähentämiseksi. (Arad Research 2011, 10, 41, 45–47.)

Keskuspuiston erityisammattioppilaitoksen ideasta käyttää opiskelijavalmentajia opiskelijoiden opintojen keskeyttämisen ehkäisemiseksi on kehittämispotentiaalia laajemmaksi kokeiluksi maamme eri oppilaitoksiin. Opiskelijavalmentaja pystyy tukemaan siinä hetkessä nuorta, kun tuen tarve ilmenee ilman nuoren turhaa jonotuttamista. (Aalto 2017.)

Koulutusjärjestelmien eri tukipalveluista huolimatta aina on ryhmä niitä nuoria, jotka keskeyttävät opintonsa. Amerikkalainen julkisesti rahoitettu *YouthBuild*-nuoriso-ohjelma toimii 46 Amerikan osavaltiossa ja 15 eri maassa tarjoten nuorille mahdollisuuden suorittaa keskeytyneet opintonsa ja samalla oppia eri työelämätaitoja sekä saada tarvitsemiansa tukipalveluita, kuten vertaisryhmätoimintaa, tavoitteidensa saavuttamiseksi ja jatkokouluttautumisen tai työllistymisen mahdollistamiseksi. Nuoret asuvat oppilaitoksessa 6–24 kuukautta opintojensa ajan, ja puolet ajasta he toimivat työllisyyttä edistävien aktiviteettien parissa. Lomake- ja haastattelututkimuksen perustella ohjelman alkuvaiheessa nuoret ko-

ivat elämäntilanteensa vaikeiksi (esim. väkivalta-, huume-, masennuskokemukset) ja heidän odotuksensa omalle elämälleen olivat heikkoja; jopa 48 % vastasi, että he odottavat kuolevansa ennen 30 vuoden ikää. Seurantakyselyn tuloksien pohjalta kaksi kolmesta oli saanut keskeytyneet perus- tai lukio-opintonsa päätökseen ohjelman avulla. Ohjelman nuorista 58 % olivat korkeakouluopetuksessa, 41 % kokoaikatyössä ja 10 % osa-aikatyössä sekä 15 % teki töitä opintojensa ohella. Nuorista 22 % oli työttömiä etsien aktiivisesti töitä ja vain 3 % eli julkisilla tuilla. Ohjelman valmistuneista nuorista 91 % oli usein tai aina tyytyväisiä elämäänsä. (Quintini & Martin 2014, 38; Youth Build. N.d; Tomberg 2013, 5; Circle 2012, 15, 30, 36.)

Palveluintegraatio vaatii tavoitteellista yhteistyötä

Palveluintegraatiota voi tapahtua eri palveluiden fyysisenä tai virtuaalisena yhteensijoittamisena (*collocation*), eri palveluntarjoajien yhteistoimintana (*collaboration*) pohjautuen tiedon jakamiseen tai eri tahojen tiiviimpänä yhteistyönä (*cooperation*) yksittäisten asiakastapausten yhteydessä tai näiden yhdistelmänä (OECD 2012, 4).

Integraatio pohjautuen eri tahojen yhteistoimintaan toteutuu usein erilaisissa verkostoissa. Irlannissa *Ballymun*-pilotissa (2014) luotiin vahva verkosto sosiaaliturvayksikön koordinoimana työvoimatoimiston, koulutuksen, nuoriso-organisaatioiden, työnantajien, ammattiliittojen edustajien ja kunnan päättäjien välille rakentaen uusia ja innovatiivisia työväyliä nuorille esimerkiksi työssä varjostaminen ja eri työkokeiluvaihtoehdot (OECD 2014a, 42; OECD 2014b). Pilotin loputtua nuorten työttömyys alueella oli vähentynyt 29 prosenttiyksikköä. Pilottiin

osallistuneista työttömistä nuorista 88 %:lle tarjottiin sopivaa aktiivivaihtoehtoa ja 98 % tarjouksista tehtiin neljän kuukauden sisällä sisältäen 57 % koulutus- ja 43 % työ- tai harjoittelutarjouksia. (Ballymun Youth Guarantee Pilot Project 2016, 3.)

Menestyksenkäs integraatio edellyttää yhteistä tavoitetta ja visiota sekä vastuiden että roolien selkeää ymmärtämistä eri osallisten kesken (Aitken & von Treuer 2014, 152). Iso-Britanniassa Glasgow'ssa on nuorisopalveluissa käytössä periaate, että vain sellaisia aloitteita tuetaan, joissa tavoitteena on edistää monialaista verkostoyhteistyötä ja palveluintegraatiota. Tämä on edellyttänyt nuorten työllisyysverkostolle sellaisten selkeiden yhteisten tulostavoitteiden ja toimenpidesuunnitelmien luomista, joihin kaikki toimijat ovat sitoutuneet. (OECD 2013, 15; Glasgow City Council 2013.)

Nuorten vanhempien työllisyyden ja vanhemmuuden tuen yhdistämisen kehittäminen

Yhdistetäänkö vanhemmuuden tukipalveluihin työllistymistä tukevia elementtejä vai työllistymistä tukeviin palveluihin vanhemmuuden tukea? Horisontaalisesti integroitujen palveluiden, kuten Ohjaamon ja perhekeskustoiminnan, sisällä on hyvä olla myös vertikaalista integraatiota edustavia palvelumalleja, esimerkiksi SUUNTA-ryhmätoimintamalli, joka yhdistää nuorten vanhempien työllisyyden ja vanhemmuuden tuen.

Keski-Suomessa SUUNTA-ryhmätoiminta tulee luontevaksi osaksi Keski-Suomen lasten ja perheiden parhaaksi -hankkeen kautta ennaltaehkäiseviä perhepalveluita ja perhekeskustoimintaa (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2017). Karvosen, Kestilän ja Kauppisen (2017, 49) mukaan peruspalvelui-

den integroiminen elämänsä eri vaiheiden mukaisesti tukee palveluiden ennaltaehkäisevää luonnetta ja kokonaisvaltaista ja yli sektorirajat ylittävää palveluohjausta. Tällaisissa yhteispalvelussa (yhden luukun malleissa) edellytetään toimintojen suurempaa yhteensulautumista kuin yhteistyöverkostoissa, joissa organisatoriset rakenteet säilyvät samoina (Saikku ym. 2017, 39). Saikku, Rajavaara ja Seppälä (2017, 43–44), näkevät, että aktiivointi-, kuntoutus- ja työkykypolitiikkojen integrointi ja palvelujen ja etuuksien monialainen yhteistyö ovat tarpeellista etenkin heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi.

Nuorten osallisuuden -selvitysraportissa Ohjaamojen tulevaisuuden rooli nähtiin keskeisenä nuorten palveluverkostojen koordinoinnissa ja muotoilussa: ne kokoavat yhteen nuorten tarpeita vastaavat palvelut, joita yritykset ja maakuntien palvelulaitokset sekä kunnat ja kolmas sektori tuottavat. Lisäksi nuorten osallistumispalveluiksi voitaisiin lukea esimerkiksi vertaistukiryhmissä toimiminen. (Hiilamo ym. 2017, 16–19.) Tämä ehdotus antaa tukensa SUUNTA-ryhmätoiminnan laajentamiselle osana Ohjaamojen palveluntarjontaa erityisesti nuorille vanhemmille, jotka ovat työn, koulutuksen ja asevelvollisuuden ulkopuolella.

Lähteet

- Aalto, Maija (2017) Tämä ammattiopisto teki pienen ihmeen – opiskelijoiden keskeyttämiset vähenivät, eikä se vaatinut kuin yhden oivalluksen. Helsingin sanomat Uutinen. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005478950.html>. (Viitattu 7.12.2017.)
- Aaltonen, Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla (2015). Nuoret luukulla - Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf>. (Viitattu 11.12.2017.)

- Aboriginal Community Career Employment Services Society. N.d. Bladerunners. <http://www.accessfutures.com/bladerunners/>. (Viitattu 11.12.2017.)
- Aitken, Kim & von Treuer, Kathryn (2014) Organisational and leadership competencies for successful service integration. *Leadership in Health Services*, 27 (2), 150–180. <https://doi.org/10.1108/LHS-08-2012-0028>. (Viitattu 7.12.2017.)
- Arad Research (2011) Efficiency and Innovation Board: New Models of Service Delivery. A study of approaches to increase the proportion of young people in education, employment or training, with a focus on potential and actual efficiency savings. Final Report. Cardiff: Arad Research.
- Ballymun Youth Guarantee Pilot Project (2016) Working with young people and employers to reduce youth unemployment through training and securing placements. file:///Users/Aino/Downloads/FichePES_LR_YG_IE_Ballymun_project%20DEF_160316.pdf. (Viitattu 7.2.2018.)
- Carcillo, Stéphane & Fernández, Rodrigo & Königs, Rodrigo & Minea, Andreea (2015) NEET Youth in the Aftermath of the Crisis: Challenges and Policies, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 164. <http://dx.doi.org/10.1787/5js6363503f6-en>. (Viitattu 5.12.2017.)
- Circle (2012) Pathways into Leadership. A study of YouthBuild Graduates. The Center for Information Research on Civic Learning and Engagement. https://www.youthbuild.org/sites/default/files/YouthBuild_report_for_Knight_Foundation.pdf. (Viitattu 7.2.2018.)
- Cook, Judith & Lehman, Anthony & Drake, Robert & McFarlane, William R. & Gold, Paul B. & Leff, Paul B. & Blyler, Crystal & Toprac, Marcia G. & Razzano, Lisa A. & Burke-Miller, Jane & Blankertz, Laura & Shafer, Michael & Pickett-Schenk, Susan & Grey, Dennis (2005) Integration of Psychiatric and Vocational Services: A Multisite Randomized, Controlled Trial of Supported Employment. *American Journal of Psychiatry* (162), 1948–1956.
- Cook, Judith & Blyler, Crystal & Leff, Stephen & McFarlane, William & Goldberg, ME Richard & Gold, Paul & Mueser, Kim & Shafer, Michael & Onken, Steven & Donegan, Kate & Carey, Martha Ann & Kaufmann, Caroline & Razzano, Lisa (2008) The Employment Intervention Demonstration Program: Major Findings and Policy Implications. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 31 (4), 291–295.
- Eurofound (2016) Exploring the diversity of NEETs. Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market-social-policies/exploring-the-diversity-of-neets>. (Viitattu 7.12.2017.)
- Euroguidance (2017) Lifelong Career Guidance System in Croatia. <https://www.euroguidance.eu/guidance-system-in-croatia>. (Viitattu 11.12.2017.)
- Euroopan Komissio (2016). Nuorisotakuu ja nuorisotyöllisyysaloite kolmen vuoden jälkeen. Komission tiedonanto. Bryssel 4.10.2016. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0646&from=EN>. (Viitattu 13.4.2018.)
- Euroopan Union Neuvoston suositus (2013). Neuvoston suositus, annettu 22 päivänä huhtikuuta 2013, nuorisotakuun perustamisesta. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=EN). (viitattu 13.4.2018.)
- European Commission (2016) The Youth Guarantee and Youth Employment Initiative three years on. http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:73591c12-8afc-11e6-b955-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2&format=PDF. (Viitattu 5.12.2017.)
- European Union (2016) Summary report: PES Network Conference: Integration of the Long-term Unemployed. Employment, Social Affairs and Inclusion. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [file:///Users/Aino/Downloads/PES-2016-SR06-IntegrLongTermEmployee_en%20\(3\).pdf](file:///Users/Aino/Downloads/PES-2016-SR06-IntegrLongTermEmployee_en%20(3).pdf). (Viitattu 7.12.2017.)
- Glasgow City Council (2013) YEP Glasgow's Youth Employability Partnership. <https://www.glasgow.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=15228&p=0>. (Viitattu 11.12.2017.)
- Haikkola, Lotta & Näre, Lena & Lähteenmaa, Jaana (2017) Tunnistamisen institutionaaliset kontekstit. Nuoret työttömät aktivointitoimenpiteissä. Teoksessa Sanna, Aaltonen & Antti, Kivijärvi (toim.) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteena. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, julkaisu 198, 53–78.
- Hiilamo, Heikki & Määttä, Anne & Koskenvuo, Karoliina & Pyykkönen, Jussi & Räsänen, Tapio & Aaltonen, Sanna (2017) Nuorten osallisuuden edistäminen. Selvitysmiehen raportti. <http://nuorisotakuu.fi/documents/3924414/4306153/Nuorten-osallisuuden-edistaminen.pdf>. (Viitattu 1.12.2017.)
- John Howard, Society of British Columbia. N.d. BladeRunners Program. <http://www.johnhowardbc.ca/regions/victoria/services/bladerunners-program/>. (Viitattu 5.2.2018.)
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu. 2017. Perhepalveluiden asiakkaille tukea vanhemmuuden ohella työllistymiseen. Uutiset. <https://www.jamk.fi/fi/Uutiset/Ajankohtaista-JAMKissa/perhepalveluiden-asiakkaille-tukea-vanhemmuuden-ohella>

- työllistymiseen/ (Viitattu 12.12.2017.)
- Mascherini, Massimiliano & Ledermaier, Stefanie (2016) Exploring the diversity of NEETS. Eurofound. <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2016/labour-market-social-policies/exploring-the-diversity-of-neets>. (Viitattu 1.12.2017.)
- Ministry for Education and Employment (2015) Census on Youth NEETS. Reports on findings. Youth Guarantee. http://education.gov.mt/en/youth-guarantee/Documents/Neets%20FINAL%20REPORT_ETC.pdf. (Viitattu 11.12.2017.)
- Moilanen, Johanna & Era, Taina & Nummi, Susanna & Malinen, Kaisa & Tervanen, Tanja (2017) Opas SUUNTA-ryhmän ohjaajalle, ideoita nuorten vanhempien ryhmätoiminnan ohjaamiseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 238. <https://www.jamk.fi/fi/Tutkimus-ja-kehitys/JAMKin-julkaisut/Julkaisuja/opas-suunta-ryhman-ohjaajalle-jamkjulk238/>. (Viitattu 30.11.2017.)
- Myrskylä, Pekka (2011) Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Helsinki. <https://tem.fi/documents/1410877/3346190/Nuoret+ty%C3%B6markkinoiden+ja+opiskelun+ulkopuolella+17032011.pdf>. (Viitattu 11.12.2017.)
- Nummi, Susanna & Moilanen, Johanna (2017). SUUNTA-ryhmästä tukea arkeen ja työurapolulle. **Elinikäisen ohjauksen verkkolehti**. JAMK ammatillisen opettajakorkeakoulun toimittama verkkojulkaisu. <https://verkkolehti.jamk.fi/elo/2017/11/20/suunta-ryhmasta-tukea-arkeen-ja-tyourapolulle/>. (Viitattu 4.2.2018.)
- OECD (2012) Integrated Services and Housing Consultation. Social Policy Division. www.oecd.org/social/integratedservices.htm. (Viitattu 15.15.2017.)
- OECD (2013) Local Strategies for Youth Employment. Learning from Practice. <http://www.oecd.org/cfe/leed/Local%20Strategies%20for%20Youth%20Employment%20FINAL%20FINAL.pdf>. (Viitattu 27.11.2017.)
- OECD (2014a) Local implementation of youth guarantees. Emerging Lessons from European Experiences. https://www.oecd.org/cfe/leed/THE%20LOCAL%20IMPLEMENTATION%20OF%20YOUTH%20GUARANTEES_FINAL2015.pdf. (Viitattu 27.11.2017.)
- OECD (2014b) OECD Youth Action Plan. Options for an Irish Youth Guarantee. <http://www.oecd.org/ireland/YouthActionPlan-IrishYouthGuarantee.pdf>. (Viitattu 5.12.2017.)
- Petra-projekti. N.d. Vantaan kaupunki, Työllisyyspalvelut. <https://www.rakennerahastot.fi/documents/13596/97619/Petra-projekti/67a82f5b-be68-4b03-82e5-4c330abd6a49>. (Viitattu 1.12.2017.)
- Quintini, Glenda & Martin, Sébastien (2014) Same but Different: School-to-work Transitions in Emerging and Advanced Economies. OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 154. Paris: OECD Publishing. <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5jzbb2t1rcwc-en.pdf?expires=1512991198&id=id&accname=guest&checksum=2B479B57BA2F942D593D224DCB2941EF>. (Viitattu 29.11.2017.)
- Saikku, Peppi & Rajavaara, Marketta & Seppälä, Ulla-maija (2017) Monialainen yhteistyö paikallisessa työllisyyden hallinnassa. Integroiva kirjallisuuskatsaus. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvian raportteja 7, 2017. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/229018/Raportteja7.pdf?sequence=1>. (Viitattu 29.11.2017.)
- Social Affairs Ministry (2017) Youth and Work in Austria. Vienna: Social Affairs Ministry. <https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=29>. (Viitattu 11.12.2017.)
- Suominen, Sauli (2010). Palveluohjaaja. Asiakkaan tuki ja tulkki. Omaiset mielenterveystryön tukena. Uudenmaan yhdistys Ry. <https://thl.fi/documents/470564/817072/palveluohjaus+Asiakkaan+tuki.pdf/7a473163-a85a-41e1-af00-11079fbbbe921>. (Viitattu 13.4.2018.)
- Suomen virallinen tilasto (2017) Työvoimatutkimus. Työvoiman ulkopuolella olevat. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/tyti/2016/13/tyti_2016_13_2017-04-12_kat_004_fi.html. (Viitattu 11.12.2017.)
- Tomberg, Kathleen (2013) Youth Development Through Service: A Quality Assessment of the YouthBuild AmeriCorps Program. New York, NY: Research and Evaluation Center, John Jay College of Criminal Justice, City University of New York. <https://www.youthbuild.org/sites/default/files/ybac2013.pdf>. (Viitattu 7.2.2018.)
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2014) Työhönpaluuta perhevapaan jälkeen selvittäneen työryhmän muistio. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 21/2014. <https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Ty%C3%B6h%C3%B6npaluuta+perhevapaan+j%C3%A4lkeen+selvit%C3%A4neen+ty%C3%B6ryhm%C3%A4n+muistio+14052014.pdf>. (Viitattu 11.12.2017.)
- Youth Build. N.d. <https://www.youthbuild.org/about-youthbuild>. (Viitattu 1.12.2017.)